

Kommunstyrelsen (för yttrande)
Kommunfullmäktige (för kännedom)

Uppföljande granskning – upphandling och inköp

Vi har låtit genomföra en uppföljning avseende en tidigare granskning av upphandlings- och inköpsverksamheten, som genomfördes år 2023.

Utifrån genomförd uppföljning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen inte vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i den tidigare genomförda granskningen.

Vi är kritiska till att det, trots att tidigare granskning identifierat brister rörande inköp och upphandling, fortsatt finns svagheter i den interna kontrollen vad gäller risken för välfärdsbrott och oegentligheter i inköps- och upphandlingsverksamheten. Det är av största vikt att arbetet nu intensifieras för att åtgärda tidigare konstaterade brister.

Utifrån granskningens iakttagelser och bedömningar kvarstår därför tidigare rekommendationer, vilka vi förutsätter kommer att åtgärdas skyndsamt:

- Säkerställ att styrdokumenterna är aktuella och kända.
- Utveckla styrdokumenterna relaterade till risken för oegentligheter/välfärdsbrott.
- Säkerställ att löpande informationsinsatser och utbildningar kring oegentligheter/välfärdsbrott ges till verksamheterna.
- Säkerställ en hög avtalstrohet.
- Överväg att upprätta en uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för oegentligheter.

Vi revisorer överlämnar revisionsrapporten till kommunstyrelsen för yttrande med förväntan om att yttrandet innehåller tidplan för hantering av respektive rekommendation. Vi emotser svar från styrelsen senast 31 maj 2026.

För Österåkers kommuns revisorer, datum enligt digital signatur

Torgny Johansson
Ordförande i kommunrevisionen

Deltagare

ÖHRLINGS PRICEWATERHOUSECOOPERS AB 556029-6740 Sverige

TORGNY JOHANSSON Sverige

Signerat med Svenskt BankID

2026-03-03 13:11:40 UTC

Undertecknare

Datum

Namn returnerat från Svenskt BankID: TORGNY O JOHANSSON

Torgny Johansson

Leveranskanal: E-post

Uppföljande granskning

Österåkers kommun

Revisionsrapport

Februari 2026

Innehållsförteckning

Inledning	3
Granskningsresultat	5
Revisionell bedömning.....	10

Inledning

Bakgrund

Revisorerna i Österåkers kommun granskar årligen delårsbokslut och årsredovisning, samt genomför fördjupade granskningar utifrån en risk- och väsentlighetsanalys. De granskningar som revisionen genomför innehåller ofta förslag på åtgärder som bör genomföras. Dessa åtgärder varierar i omfattning och därmed också i tid för genomförande. En viktig del av revisionens arbete är därför att följa upp tidigare genomförda granskningar för att se om åtgärder vidtagits med anledning av dessa och om den granskade organisationen beaktat noterade brister, synpunkter och förslag.

Enligt SKR:s styrdokument God revisionsred i kommunal verksamhet påtalas vikten av att följa upp de granskningar revisorerna gjort under året. Genom att regelbundet följa upp genomförda granskningar ges svar på om åtgärder med anledning av revisorernas kritik och rekommendationer har tagits i beaktande. Uppföljningen ger också underlag för att bedöma om det finns anledning till förnyad granskning, och blir därmed en grund för riskanalysen inför kommande års revisionsplanering. Under år 2023 genomfördes en granskning avseende oegentligheter inom upphandling och inköp. Granskningen visade på utvecklingsområden gällande avtalstrohet, styrdokument och utbildningsinsatser.

Mot bakgrund av ovan har revisorerna utifrån sin bedömning av väsentlighet och risk beslutat att granska upphandlings- och inköpsverksamheten.

Syfte och frågeställningar

Syftet är att bedöma om kommunstyrelsen vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i genomförd granskning.

Granskningen har sin utgångspunkt i följande revisionsfrågor:

- Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av kommunstyrelsen?
- Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?
 - Säkerställs avtalstroheten?

Avgränsning och revisionskriterier

Uppföljande granskning avgränsas till kommunstyrelsens ansvar.

Revisionskriterier:

- Kommunallag (2017:725) 6:6.
- Granskning av oegentligheter inom upphandling och inköp (tidigare granskning).

Metod

I granskningen har vi gått igenom revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder som angetts i lämnad revisionsrapport och tillhörande missivbrev, samt gått igenom det yttrande som revisorerna erhållit. Därtill har vi granskat genomförda åtgärder utifrån lämnade rekommendationer i den tidigare rapporten.

Granskningen har därutöver genomförts genom:

- Intervju med Upphandling och Inköpsenheten samt företrädare för kommunstyrelsen.
- Dokumentstudier och genomgång av relevanta protokoll, beslut och handlingar.
- Registeranalys och stickprovsgranskning avseende huruvida fakturerat pris är korrekt och om avrop genomförts korrekt.

Samtliga intervjuade har getts möjlighet att läsa rapporten och inkomma med synpunkter. Granskningen har även skickats till Kvalitets- och hållbarhetschefen.

Granskningsresultat

Har revisorernas synpunkter och förslag till åtgärder besvarats av styrelsen?

Iakttagelser

Tidigare granskning - Granskning av oegentligheter inom upphandling och inköp

PwC genomförde på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun under år 2023 en granskning avseende oegentligheter inom upphandling och inköp. Granskningens syfte var att bedöma om kommunstyrelsen hade säkerställt ett förebyggande arbete mot oegentligheter avseende upphandlingar.

Granskningen visade att kommunstyrelsen *inte helt* hade säkerställt ett förebyggande arbete mot oegentligheter avseende upphandlingar. Exempelvis konstaterades att det fanns ett behov av att utveckla/aktualisera riktlinjer, stärka efterlevnaden av riktlinjer och rutiner samt stärka avtalstroheten.

Utifrån genomförd granskning fick kommunstyrelsen följande rekommendationer:

- Säkerställ att styrdokumenterna är aktuella och kända.
- Utveckla styrdokumenterna relaterade till risken för oegentligheter/välfärdsbrott.
- Säkerställ att löpande informationsinsatser och utbildningar kring oegentligheter/välfärdsbrott ges till verksamheterna.
- Säkerställ en hög avtalstrohet. Rekommendationen innefattade särskilt att säkerställa att fakturerade priser sker i enlighet med avtal.
- Överväg att upprätta en uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för oegentligheter.

Granskningen med tillhörande missiv skickades till kommunstyrelsen per 2024-04-15. Av protokollet framgår att svar önskades senast 2024-09-12. I kommunstyrelsen svar per 2024-09-02 § 7:10 beskrivs planerade åtgärder utifrån rekommendationerna. Åtgärderna omfattade bland annat utveckling av styrdokument och insatser för att stärka avtalstroheten. Yttrandet från upphandlingsenheten till kommunstyrelsen är daterat 2024-05-23.

Företrädare för upphandlingsenheten anger i intervju att kommunen aktivt arbetar med att följa upp de frågor som revisorerna lyft. Vidare framförs att rekommendationerna varit föremål för interna analyser och dialog.

Bedömning

Ja.

Utifrån iakttagelser konstateras att kommunstyrelsen besvarat de synpunkter och rekommendationer som gavs i den tidigare granskningen.

Har synpunkterna och förslagen åtgärdats?

Revisionsfrågan om huruvida avtalstroheten säkerställs besvaras även eftersom stärkandet av avtalstroheten var en av rekommendationerna.

Iakttagelser

Nedan redovisas åtgärder per rekommendation som lämnades i tidigare revisionsrapport.

Rekommendation: Säkerställ att styrdokumentet är aktuella och kända.

I granskningen har vi mottagit exempelvis upphandlingspolicy med tillhörande riktlinjer, och riktlinje för att förebygga och hantera otillåten påverkan mot förtroendevalda. I genomgång av styrande dokument som inhämtats noteras att inga dokument är daterade efter år 2023, det vill säga inga styrande dokument har upprättats sedan den tidigare granskningen. I intervju med företrädare för upphandlingsenheten bekräftas att styrande dokument inte reviderats. Därutöver anges att det fortfarande är ett utvecklingsområde att säkra efterlevnaden av gällande styrdokument.

Rekommendation: Säkerställ att löpande informationsinsatser och utbildningar kring oegentligheter/välfärdsbrott ges till verksamheterna.

I intervju med företrädare med upphandlingsenheten anges att utbildning genomförs, med särskilt fokus för de nyanställda. Däremot anges att det löpande arbetet är i behov av att stärkas.

Inget utbildningsmaterial eller underlag för informationsinsatser har mottagits av oss. För år 2025 finns ett kontrollmoment i den interna kontrollen för kommunstyrelsen: *Följa upp och kontrollera att förvaltningens samtliga avdelningar följer uppsatta rutiner och fortbildas i frågor kring välfärdsbrottslighet (oegentligheter, mutor och jäv)*. I uppföljningen som redovisas i delårsboks slutet per år 2025 anges att målet kommer att uppfyllas. Ytterligare beskrivning eller motivering vad som beslutet grundas på framgår däremot inte.

Rekommendation: Säkerställa en hög avtalstrohet. Rekommendationen innefattar särskilt att säkerställa att fakturerade priser sker i enlighet med avtal.

Som en del i granskningen har vi genomfört 23 stickprov fördelade på tio leverantörer. Kontrollfrågorna vi utgått ifrån är:

- Har avrop genomförts korrekt?
- Är fakturerat pris enligt avtal?

Köpen är genomförda under år 2025. Bedömningarna grundas på huruvida vi kunnat styrka att exempelvis avrop är genomfört korrekt.

Tabell: Stickprovsresultat

Leverantör	Belopp exkl. moms (faktura)	Antal stickprov per leverantör	Är avrop korrekt?	Är pris enligt avtal?
Leverantör 1	83 000	1	Nej. Underlag saknas.	Nej. Underlag saknas.
Leverantör 2	17 783	1	Ja.	Ja.
Leverantör 3	Intervall mellan 30 tkr och 63 tkr.	4	Nej. Enligt avtal ska flera leverantörer vara antagna. Vi har inte mottagit underlag för att rangordning skett korrekt.	Ja.
Leverantör 4	Intervall mellan 10 tkr och 21 tkr.	2	Ja.	Nej. Vikarieservice har fakturerats men tjänsten finns inte prisbilaga eller i avtal.
Leverantör 5	Intervall mellan 214 tkr och 294 tkr.	2	Ja.	Ja.
Leverantör 6	Intervall mellan 15 tkr och 37 tkr.	4	Ja.	Delvis. Vissa livsmedel eller tillhörande priser hittades inte i prislista såsom kaffemjök eller yalla.
Leverantör 7	Intervall mellan 134 tkr och 162 tkr.	2	Ja.	Ja.
Leverantör 8	Intervall mellan 102 tkr och 103 tkr.	3	Ja.	Ja.
Leverantör 9	77 191	1	Ja.	Delvis. Fakturerat timpris är i linje med avtal. Däremot noteras att andra tjänster också är fakturerade som vi inte ser i avtal/prislistor.
Leverantör 10	Intervall mellan 4 tkr och 49 tkr.	3	Ja.	Nej. Vi har inte kunnat styrka mot underlag att pris är korrekt.

I intervju med upphandlingsenheten anges att systematisk kontroll av avtalstrohet inte genomförs i nuläget. Däremot håller kommunen på att implementera ett spendverktyg som kommer medföra att uppföljning av avtalstrohet blir enklare.

Uppföljning av leverantörstrohet anges däremot genomföras via stickprov. Leverantörstrohet innebär att den upphandlande myndigheten (exempelvis kommunen) gör beställningar/avrop från leverantörer som är upphandlade. En stark leverantörstrohet behöver inte innebära att avtalstroheten är god eftersom avrop från en upphandlad leverantör kan innefatta en vara eller tjänst som inte omfattas av avtal.

Rekommendation: Utveckla styrdokumentet relaterade till risken för oegentligheter/välfärdsbrott. Med fördel bör styrdokumentet definiera "oegentlighet" och exempelvis omfatta bisysslor och tydliggöra ansvaret avseende oegentligheter/välfärdsbrott.

Som angetts under tidigare rekommendation har vi inte mottagit styrande dokument daterade efter år 2023. Det styrande dokument vi har mottagit avseende välfärdsbrott är "Riktlinjer för att förebygga och hantera otillåten påverkan mot förtroendevalda i Österåkers kommun" som antogs av styrelsen per 2022-05-23 §7:23. Däremot har vi mottagit en blankett/mall för jävsdeklaration vid upphandling som enligt intervju med företrädare för upphandlingsenheten är förhållandevis ny och som fylls i, i samband med upphandlingar. Blanketten efterfrågar uppgifter om ifyllarens namn och roll i upphandlingen.

I intervju anges att säkerhetschefen i kommunen kommer få ytterligare stöd i arbetet mot välfärdsbrott då en ny kollega rekryterats. Denne har bland annat tagit fram en jävsutbildning.

Rekommendation: Överväga att upprätta en uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för oegentligheter.

I intervju anges att en uppförandekod inte upprättats men att dialoger förs inom kommunen.

Bedömning

Delvis.

Vår granskning visar att rekommendationerna inte helt åtgärdats. Bedömningarna per rekommendation redovisas i nedanstående tabell.

Tabell: Bedömningar per rekommendation

Rekommendation från tidigare granskning	Är rekommendationen genomförd?
Säkerställa att styrdokumenterna är aktuella och kända.	Nej. Vi bedömer att rekommendationen inte är åtgärdad. Styrande dokument är inte reviderade och utifrån intervju anges att det är ett utvecklingsområde att säkra att styrande dokument är kända inom kommunen.
Säkerställa att löpande informationsinsatser och utbildningar kring oegentligheter/välfärdsbrott ges till verksamheterna.	Delvis. Utbildningsinsatser genomförs men inte systematiskt.
Säkerställa en hög avtalstrohet. Rekommendationen innefattar särskilt att säkerställa att fakturerade priser sker i enlighet med avtal.	Delvis. I granskningen har avvikelser noterats för båda kontrollpunkterna som granskats. I intervju anges att uppföljning av avtalstrohet är i behov av att stärkas och att ett spendverktyg håller på att implementeras. Vi noterar att uppföljning av leverantörstrohet genomförs.
Utveckla styrdokumenterna relaterade till risken för oegentligheter/välfärdsbrott.	Delvis. Styrande dokument har inte reviderats. Däremot har en jävsrutin tagits fram. Därutöver har arbetet med förebyggandet av välfärdsbrott stärkts i och med rekryterandet av en ny kollega.
Överväga att upprätta en uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för oegentligheter.	Nej. Ingen uppförandekod har upprättats.

Revisionell bedömning

PwC har, på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Österåkers kommun genomfört en uppföljande granskning avseende en tidigare granskning som genomfördes år 2023.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att kommunstyrelsen **inte helt** vidtagit tillräckliga åtgärder med anledning av den bedömning och de åtgärdsförslag som lämnats i den tidigare genomförda granskningen.

Rekommendationer

Utifrån granskningens iakttagelser och bedömningar kvarlämnas tidigare rekommendationer.

- Säkerställ att styrdokumenterna är aktuella och kända. Granskningen visar att de styrande dokumenten inte aktualiserats och att efterlevnaden är ett utvecklingsområde.
- Utveckla styrdokumenterna relaterade till risken för oegentligheter/välfärdsbrott. Välfärdsbrott uppmärksammas kontinuerligt i media och är ett växande problem. Tydliga och ändamålsenliga riktlinjer och stödmaterial är en viktig del i arbetet gällande att förebygga och motverka oegentligheter.
- Säkerställ att löpande informationsinsatser och utbildningar kring oegentligheter/välfärdsbrott ges till verksamheterna. Utöver tydliga och ändamålsenliga riktlinjer är det även viktigt att säkra att medarbetare får löpande information och utbildningar kopplat till oegentligheter/välfärdsbrott i syfte att fördjupa sin förståelse samt ges möjlighet att byta erfarenhet med varandra.
- Säkerställ en hög avtalstrohet. En hög avtalstrohet är viktigt för att exempelvis säkra att kommunen betalar enligt ingångna avtal, skapa förtroende för kommunen som beställare och förebygga oegentligheter/välfärdsbrott.
- Överväg att upprätta en uppförandekod för leverantörer i syfte att tydliggöra för kommunens leverantörer vilket förhållningssätt som gäller inom ramen för oegentligheter. En uppförandekod för leverantörer definierar förväntningarna på leverantörernas beteende. Förväntningar kan exempelvis innefatta efterlevnad av lagstiftning, upprätthållandet av god affärsetik och verka för goda arbetsvillkor.

2026-02-25

Henrik Fagerlind

Sara Sommarin

Uppdragsledare

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Österåkers kommuns revisorer enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan antagen 2025-05-28. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.